

TALOUS- JA TOIMINTA- SUUNNITELMA 2027-2029

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Iisalmi, Lapinlahti, Sonkajärvi ja Vieremä

Maayltk 3.9.2026

Elinvoima- ja konsernipalvelut -toimiala /

1950 Ylä-Savon maaseutupalvelut -vastuualue

Maaseutuhallinto

Tilivelvollinen: Maaseutujohtaja

Iisalmen kaupunki hoitaa Iisalmen kaupungin sekä Lapinlahden, Sonkajärven ja Vieremän kuntien muodostaman maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen lain 210/2010 (Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa) ja kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta toimii sopimuskuntien maaseutuelinkeinoviranomaisena sekä yhteistoimintasopimuksen tehneiden kuntien välisenä yhteistoimintaelimenä sopimuksen mukaisissa asioissa.

Maaseutuelinkeinohallinnon lakisääteisiä tehtäviä ovat viljelijätukihallinto, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen valtion varoista, eläintenpitäjän ja eläinten pitopaikkojen rekisteröinti, hukkakauran torjuntaan liittyvät tehtävät sekä häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät tehtävät.

Viljelijätukia maksetaan noin 39,0 milj. euroa, josta noin kolmasosa on EU:n maksuosuutta. Ruokavirasto (toimii Suomen maksajavirastona) suorittaa maksut suoraan valtion tililtä yhteistoiminta-alueen myöntöpäätöksen mukaisesti.

Iisalmen kaupunki on tehnyt Ruokaviraston kanssa maksajavirastosopimuksen. Sopimuksella on sovittu EU:n säädösten soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä maksajaviraston tehtävien siirtämisessä noudatettavien edellytysten täyttymisestä. Sopimuksessa on määritelty tukihallinnon palvelutavoitteet. Sopimuksen liitteissä on kuvattu hallinto- ja valvontajärjestelmä, tehtävien eriyttäminen, tietoturva-käytännöt, tehtäväkuvaukset euromääräisine toimivaltarajoineen sekä eturistiriitojen ja esteellisyyksien ennaltaehkäisy ja hallinta siirrettyjen maksajavirastotehtävien hoitamisessa. Maksajaviraston delegoituja tehtäviä hoitavana tahona yhteistoiminta-alueella on tietoturvaan liittyen käytössään maaseutuhallinnon johdon hyväksymä soveltamistapalausunto. Niihin on kirjattu soveltuvilta osin käytännöt, kuinka ISO/IEC 27001:2022-standardiin perustuvia vaatimuksia noudatetaan.

Lautakunta edistää osaltaan maaseudun kehittämistä ja toimii asiantuntijatoimielimenä maaseutuelinkeinojen osalta, antaen muun muassa lausuntoja sopijakunnille kaavoitus- ja muista vastaavista hankkeista.

Henkilöstö toimii jokaisessa sopijakunnassa sijaitsevassa maaseututoimistossa. Toimistoissa on kokoaikainen palvelu kahtena päivänä viikossa. Muina aikoina palvelua on saatavilla ajanvarauksella.

Henkilöstö koostuu maaseutujohtajasta, neljästä maaseutuasiamiehestä ja yhdestä palvelusihteeristä. Kesäajan harjoittelijatyövoimalla varmistetaan kevään tukihakemusten käsittely lomakaudella maksatusvalmiiksi syksylle, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen arviointi oikea-aikaisesti sekä hukkakauratarkastusten tekemisessä riittävä laajuus.

Henkilöstä (htv)

MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA		Henkilöstö/htv	TP2025	TA2026	TA2027	TS2028	TS2029
	Vakituiset		6,2	6,2	6,0	6,0	6,0
	Määräaikaiset		0,3	0,0	0,6	0,6	0,6
Maaseutuhallinnon yhteislautakunta		Yhteensä	6,5	6,2	6,6	6,6	6,6

Henkilöstön kehittäminen

Maaseututoimen henkilöstön ammattitaitoa ylläpidetään ja kehitetään hallinnonalan omilla koulutuksilla. Päävastuu koulutuksien järjestämisestä on Ruokavirastolla, mutta koulutuksia järjestetään myös yhteistyössä Luoteis-Savon ja Sydän-Savon maaseutupalveluiden kanssa sekä MTK Pohjois-Savon kanssa. Henkilöstön työhyvinvoinnissa kiinnitetään huomiota avoimuuteen, yhteisiin tavoitteisiin sitoutumiseen, kannustetaan oman hyvinvoinnin ylläpitoon, kiinnitetään huomiota työpisteiden ergonomiaan sekä pidetään ajan tasalla tehtäväkuvaukset ja tehtävien jaot. Työturvallisuuteen erityisesti maastokäyntien lisääntymisen vuoksi on myös kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota.

Kehityskeskustelut käydään vuosittain, tavoitteena 100 %. Perehdytyksessä käytetään sähköistä perehdytysohjelmaa.

Avaintehtävissä käytetään harkinnan mukaan päällekkäistä rekrytointia eli poistuva henkilö perehdyttää tarvittaessa uuden työntekijän.

Henkilöstön hyvinvointia ja työtyytyväisyyttä seurataan vuosittain henkilöstökyselyjen avulla. "Ihmeet balanssissa" lisälmen kaupungin perhe- ja ikäohjelmalla pyritään vaikuttamaan eri ikäisten työtyytyväisyyteen ja työssäjaksamiseen elämän eri vaiheissa.

Strategiset tavoitteet

Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen	Kehitämme työprosesseja ja seurantaa	Maksajavirastosopimuksen palvelutavoitteiden täyttyminen 100 %

Riskit

Strategisena riskinä on, ettei toiminta täytä maksajavirastosopimuksen vaatimuksia ja palvelutavoitteita.

Tähän on varauduttu seurantamenetelmien jatkuvalla kehittämisellä. Lisäksi henkilöstön koulutuksella ja sen riittävällä määrällä sekä ajantasaisilla tehtäväkuvilla varmistetaan velvoitteiden täyttyminen.

Talous

1950 YLÄ-SAVON MAASEUTUPALVELUT	TP 2025	TA 2026	Muutos %	TS1 2027	TS2 2028
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)					
Toimintatulot	349	348	0,0	364	364
Toimintamenot	-101	-131	29,7	-132	-132
Henkilöstökulut	-334	-346	3,6	-366	-366
Toimintakate (Netto)	-86	-129	50	-128	-128
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-12	-13	5,0	-13	-13
Laskennalliset tuotot	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-435	-477	9,7	-498	-498

Henkilöstökulujen nousuna on huomioitu sopimuskorotuksen lisäksi toisenkin harjoittelijan palkka vuodelle 2027.

Toimintasuunnitelma

Henkilöstökulujen nousuna on huomioitu sopimuskorotuksen lisäksi mahdollinen sijaistarve sekä lisätyövoiman tarve. Vaikka valkuposkikihanhien suojametsästys käynnistyi syksyllä 2026, sen vaikutukset vahinkomääriä laskevasti realisoituvat ensimmäisen kerran aikaistaan kevätmuutossa

2028. Tästä syystä on vuoden 2027 kevät- ja syysmuuttojen aikaan välttämätöntä saada lisätyövoimaa vahinkotarkastusten hoitamiseen. Sama koskee myös hukkakauratarkastuksia. Mikäli uusien saastunta-alojen pinta-alat jatkuvat edellisvuosien tapaan, tarvitaan näihin tarkastuksiin entistä enemmän avustavaa työvoimaa. Edeltäneinä vuosina saastuntapinta-alojen lisäykset ovat olleet runsaita ja voimakkaita. Sen vuoksi hukkakauralainsäädännön mukaan vuosittain tarkastettavien lohkojen määrä on viime vuosina kasvanut merkittävästi. Myös vuosi vuodelta kasvaneet suurpetojen aiheuttamat vahinkokäynnit lisäävät kausityövoiman tarvetta. Koska syksyllä 2026 alueelle ei saatu karhujen kaatolupia, vahinkomäärien ennustetaan pysyvän korkeina myös seuraavana vuonna. Kesäajan lisätyövoimalla pyritään varmistamaan lakisääteisten tehtävien hoitaminen oikea-aikaisesti ja laadukkaasti. Lisäksi joudutaan hankkimaan maastokäyntien hoitamiseksi henkilöstön käyttöön vuokra-auto kahden kesäkuukauden ajaksi. Henkilöstön turvallisuuden vuoksi siviiliautojen käyttö maastotarkastuksilla ei ole suotavaa ja siviiliautoja saa käyttää vain erityistä harkintaa ja varovaisuutta noudattaen.

Maaseutuelinkeinohallinto hoidetaan yrittäjälähtöisesti. Ylä-Savon maaseutupalvelut ovat keskeisessä asemassa maatalousyrittäjien ja hallinnon kohdatessa. Hallinnon tärkein tehtävä on maatalousyrittäjien kannattavan toiminnan tukeminen. Samaa päämäärää tukee palvelutoiminta, jolla muun muassa autetaan yrittäjiä peltojen välittämisessä tarvitseville tiedottamalla. Kannattava ja kasvava maatalousyrittäjäisyys sekä siihen liittyvä kuljetus-, jalostus-, rakennus- ja palvelutoiminta ovat seutukunnalle elintärkeä asia.

Maatalousyritysten määrä vähenee normaalin rakennekehityksen vuoksi noin 2 % vuosittain. Entistä harvemmallalla maatilalla löytyy maatalousyritystoiminnan jatkaja. Kehittämistoimenpitein tuetaan kannattavan maatalousyritystoimintaa harjoittavien toiminnan jatkumista. Yhteistyötä tässäkin tehdään mm. MTK Pohjois-Savon kanssa.

Luopuvien maatilojen pellot siirtyvät jatkaville maatalousyrityksille, yleensä vuokrauksella. Maatalousyrittäjät ovat hakeneet kannattavuuteen ratkaisuja tehostamalla tuotantoa. Maatilojen uusien navettainvestointien toteutuminen on vähäistä alan yleisesti heikon kannattavuuden ja heikentyneiden vakuusarvojen vuoksi sekä pankkien pitkien lainojen käsittelyaikojen vuoksi. Investoinnit painottuvat toiminnan tehostamiseen nykyisissä tuotantorakennuksissa, eläinten hyvinvoinnin parantamiseen sekä erilaisiin uusiutuvan energian ratkaisuihin. Uudisrakentamisen määrä pysynee vähäisenä tulevaisuudessakin.

Maaseudun kehittämistehtävissä yhteistyö eri toimijoiden kanssa on tuloksellista. Ylä-Savon maaseutupalvelujen tärkein rooli on toimija hanketoimijoiden tukijana, osallistua asiantuntijana sekä toimia tiedottajana maatilayrityksille. Kehittämishankkeiden toimijoina ovat yleisimmin Savonia Ammattikorkeakoulu ja MTK Pohjois-Savo.

Kannattavan yritystoiminnan kannalta pitkän tähtäimen kehittämistoimina tärkeimpinä ovat maatalousyritysten yhteistoiminta, kuten yhteisyritykset ja -hankinnat ja tilusjärjestelyt sekä jaksamisen tukeminen.

Vaihtoehtoisia tapoja maatalousyritysten omistajanvaihdoksiin kannustetaan ottamaan käyttöön yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Työvoiman saatavuutta tulee myös edistää. Erilaisiin häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin varautuminen niin työvoima-asioissa kuin yleisimminkin toiminnan turvaamisessa on tärkeää.

Kehittämistoimenpiteissä tulee seuraavina vuosina ottaa huomioon myös tarpeet varautumis- ja valmiusasioiden sekä niihin liittyvien uusien toimintatapojen juurruttamiseen alueen viljelijöiden keskuudessa.

Kehittämismäärärahaan varataan 15 000 euroa. Kehittämistoimenpiteitä pyritään järjestämään samalla laajuudella kuin aiemminkin, mutta vahinkotarkastusten määrän lisääntyminen alueellamme haastaa resurssien riittävyyttä. Tämän vuoksi kehittämistoimenpiteitä ja peltojen käyvän arvon arviointeja voidaan suorittaa enää vain talviaikaan.

Toimintasuunnitelma 2027–2028

Taloussuunnitelmassa on huomioitu henkilökustannusten kasvu, mikä johtuu tilapäistyövoiman tarpeen kasvamisesta. Lisäksi muihin vuokrakuluihin on laskettu vuokra-auton vuokra n.2 kuukauden ajaksi. Muutoksia varsinaiseen toimintaan ei ole suunnitteilla.

Kuntien välinen kustannusten jako

Jakolaskelman perusteet

Kuntien yhteistoimintasopimuksen mukaan kuntakohtaisena laskutusperusteena käytetään talousarvion valmisteluajankohtaa edeltävän vuoden lukuja tilamäärästä, peruslohkojen määrästä, peltoalasta, maksettujen tukien määrästä ja tukipäätösten määrästä. Tiedot saadaan maaseutuhallinnon tietojärjestelmästä. Luvuista lasketaan keskimääräinen prosenttiosuus, jossa jokaisen edellä mainittu osatekijän osuus on 1/5. Muutoksia kuntaosuuksissa ei käytännössä ole.

Kustannusten jako											Kuntaosuudet		
Kunta	Tilat 2025		Lohkot 2025		Pinta-ala 2025		Maksettu 2025		Päätökset 2025		2027	2026	Muutos
	kpl	%	kpl	%	ha	%	euroa	%	kpl	%	%	%	%-yksikköä
Iisalmi	229	27,04	4 504	26,37	12 120	25,95	9 451 347	24,12	1 630	26,39	25,97	26,17	-0,2
Lapinlahti	273	32,23	5 271	30,86	14 723	31,52	12 065 299	30,79	1 950	31,57	31,39	31,33	0,1
Sonkajärvi	141	16,65	3 421	20,03	8 503	18,20	7 704 992	19,66	1 035	16,76	18,26	18,25	0,0
Vieremä	204	24,09	3 886	22,75	11 365	24,33	9 966 142	25,43	1 561	25,28	24,37	24,24	0,1
Yhteensä	847	100	17 082	100	46 711	100	39 187 780	100	6 176	100	100	100	0,0

Kustannusten jako

Tilamäärän vähetessä kustannukset maatilaa kohden kasvavat. Maatalouden tuotantovolyyymi kuitenkin säilyy tehokkuuden ja tilakoon kasvaessa, joten tuotannon määrän verrattessa hallinnon kustannukset eivät reaalisesti kasva. Jaettavissa kuluissa ovat mukana vyörytyserät.

Kustannusten jako, jaettavat kulut (1 000€):				-493
	%-osuus	Osuus € 2027		
Iisalmi	25,97	128		
Lapinlahti	31,39	155		
Sonkajärvi	18,26	90		
Vieremä	24,37	120		
	100,0		Laskutettava yhteensä	365
Hallinto		Kehittäminen	yhteensä	
Kulut tuhatta euroa	478	15	493	
Tilamäärä 2027 (enn. -2%)	830	830	830	
Kulut euroa/ maatilayrit	576	18	594	

1951 YLÄ-SAVON MAASEUTUPALVELUT	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TOT 6/2026	LTK 2027	Ero%
Toimintatuotot					
Myyntituotot	344 672	344 600	242 263	364 600	5,8
Maksutuotot	4 301	3 000	4 626	5 500	83,3
Toimintatuotot	348 973	347 600	246 889	370 100	6,5
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-334 264	-346 200	-184 154	-365 900	5,7
Palkat ja palkkiot	-274 245	-281 100	-150 224	-298 700	6,3
Henkilösivukulut	-60 020	-65 100	-33 930	-67 200	3,2
Eläkekulut	-52 335	-54 700	-29 154	-56 600	3,5
Muut henkilösivukulut	-7 685	-10 400	-4 776	-10 600	1,9
Palvelujen ostot	-43 145	-52 700	-19 878	-32 300	-38,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 263	-5 600	-3 209	-6 400	14,3
Avustukset	-4 000	-5 000	0	-5 000	0,0
Muut toimintakulut	-49 387	-67 500	-24 141	-88 500	31,1
Toimintakulut	-435 060	-477 000	-231 383	-498 100	4,4
Toimintakate	-86 088	-129 400	15 506	-128 000	-1,1
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-86 088	-129 400	15 506	-128 000	-1,1
Kustannuslaskennalliset erät	0	0	0	0	
Kustannuslaskennalliset menot	-100	-120	0	0	-100,0
Kustannuslaskennalliset tulot	100	120	0	0	-100,0